

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 713/2016-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. februára 2017 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpeného JUDr. Kristínou Mitrovou Polkovou, Na priekope 174/13, Žilina, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 50 C 30/2012 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ ZNAČENIE] na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 50 C 30/2012 porušené boli.

2. Okresnému súdu Bratislava II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 50 C 30/2012 konal bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 296,82 € (slovom dvestodevät'desiatšesť eur a osemdesiatdva centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Kristíny Mitrovej Polkovej, Na priekope 174/13, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 713/2016-11 z 18. októbra 2016 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 50 C 30/2012 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom, v ktorom je v procesnej pozícii žalobcu „o určenie vlastníckeho práva“, dochádza k zbytočným prietáhom. Poukázal na to, že žalobu podal na okresnom súde 15. júna 2012 a ku dňu podania tejto sťažnosti ústavnému súdu vo veci nebolo rozhodnuté. Tiež uviedol,

že „Prvé pojednávanie bolo nariadené na 04.03.2013, ktoré bolo odročené na 02.08.2013, ktorý termín bol ale následne zrušený a odporca uznesením z 09.04.2013 prerušil konanie. Uznesenie o prerušení konania bolo na podklade odvolania sťažovateľa zrušené uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Co 302/2013 - 152 z 31.05.2013.

Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na 22.11.2013, ktoré bolo odročené na 21.02.2014. Pojednávanie 21.02.2014 bolo odročené na 30.04.2014, ktorý termín bol oznámením z 29.04.2014 zrušený. Ďalší termín pojednávania ku dňu podania sťažnosti nebol nariadený. Na žiadosť sťažovateľa z 19.02.2015, 25.04.2016 a 13.07.2016, ktorými sa domáhal sťažovateľ informácie o dôvodoch nečinnosti odporcu a nariadenia pojednávania a rozhodnutia vo veci odporca nereagoval.“.

Sťažovateľ konštatoval, že od podania žaloby na okresnom súde uplynuli už viac ako 4 roky, vo veci nebolo rozhodnuté, nejde o skutkovo a právne zložitú vec a jeho správanie nevytvorilo dlhodobú situáciu, ktorá by odôvodňovala a ospravedlňovala dĺžku konania. Sťažovateľ tiež vytkol nečinnosť súdu v určitých obdobiach konania, nesústredenú a neefektívnu činnosť súdu, ako aj nesprávnu činnosť súdu.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, okresnému súdu prikázal vo veci konať bez zbytočných prietáhov a zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 4 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Na výzvu ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadrila predsedníčka okresného súdu podaním sp. zn. Spr. 2133/2016 z 8. decembra 2016 doručeným ústavnému súdu 15. decembra 2016, v ktorom uviedla:

„V danej veci je potrebné uviesť, že dňa 14.08.2008 na tunajšom súde bolo začaté konanie pod sp. zn. 10C/198/2008, v ktorom žalobca (totožný v žalobe vo vyššie uvedenom konaní 50C/30/2012) sa určujúcou žalobou domáhal určenia vlastníctva k nehnuteľnostiam (totožným v žalobe vo vyššie uvedenom konaní 50C/30/2012), proti subjektu SR - Ministerstvo financií SR.

Uvedené konanie bolo skončené rozsudkom č. k. 10C/198/2008 - 156, ktorým súd žalobu zamietol z dôvodu, že žalovaný nemal v konaní pasívnu legitimitáciu. Predmetný rozsudok odvolací súd rozhodnutím č. k. 2Co/270/2011-182 potvrdil, avšak na dovolanie vo veci rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutím č. k. 7Cdo/172/2012-203 tak, že rozsudok prvého stupňa zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že označený žalovaný SR - Ministerstvo financií SR je len nesprávne označený.

V súčasnosti nie je konanie sp. zn. 10C/198/2008 právoplatne skončené (spis sa nachádza na odvolacom súde), čo zakladá dôvod pre litispendenciu na zastavenie konania veci vedenej pod sp. zn. 50C/30/2012.

Ako vyplýva z prehľadu úkonov sudcu v danej veci, tento postupoval priebežne a bez prietáhov, avšak pre procesné návrhy žalobcu v roku 2014, kedy bolo zrejmé, že na tunajšom súde sú podané dve totožné žaloby nebolo možné vec skončiť zastavením konania.“

Predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

K vyjadreniu okresného súdu zaujala na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj právna zástupkyňa sťažovateľa. Táto vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 12. januára 2017 uviedla:

„Považujem za potrebné zvýrazniť, že súd prvej inštancie konal takmer 3 roky, kým dospel k záveru, že existuje údajne prekážka litispendencie, ktorá v čase rozhodnutia súdu prvej inštancie 18.10.2016 už neexistovala. Pripomínam, že súd prvej inštancie doteraz nepredložil na rozhodnutie odvolaciemu súdu odvolanie sťažovateľa z 20.01.2016 proti uzneseniu súdu prvej inštancie z 20.06.2014, ktoré bolo doručené sťažovateľovi po takmer 1 a pol roku.

K prehľadu úkonov, ktorý je súčasťou vyjadrenia poznamenávam, že sťažovateľ neudelil opätovne plnú moc pôvodnej právnej zástupkyňi (JUDr. Tatiana Polková), ale oznámil udelenie plnej moci inej právnej zástupkyňi, ktorej plnú moc zároveň predložil.“

Právna zástupkyňa sťažovateľa k svojmu stanovisku priložila aj kópiu odvolania sťažovateľa z 28. decembra 2016 proti uzneseniu okresného súdu č. k. 50 C 30/2012-450 z 18. októbra 2016, ktorým bolo konanie zastavené pre prekážku litispendencie. V uvedenom odvolaní sťažovateľ vyjadril názor, že aktuálne nie sú splnené podmienky na zastavenie konania, a navrhol, aby odvolací súd uvedené uznesenie okresného súdu o zastavení konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Právna zástupkyňa sťažovateľa zároveň vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. K porušeniu sťažovateľom označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 6, § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj s'ťažnosť s'ťažovateľa.

Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, v ktorej je s'ťažovateľ žalobcom v konaní o určenie vlastníckeho práva, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil závažné okolnosti na strane s'ťažovateľa, ktoré by relevantne prispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

Napokon, ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu konania a zistil nasledovné. Dňa 22. januára 2015 konajúca sudkyňa dala pokyn na predloženie spisu vyššiemu súdnemu úradníkovi z dôvodu vypracovania uznesenia o zastavení konania pre litispendenciu, avšak následne ostal okresný súd nečinný až do 22. decembra 2015, keď konajúca sudkyňa dala pokyn na doručenie príslušných písomností pre s'ťažovateľa v zmysle pokynu odvolacieho súdu. Nečinnosť okresného súdu tak v tomto prípade trvala 11 mesiacov.

Ústavný súd tiež zistil nesprávnu a nesústredenú činnosť okresného súdu, keď pri vypracovaní uznesení z 11. mája 2016 o zamietnutí návrhu na spojenie vecí a o nepripustení zmeny účastníka konania na strane navrhovateľa uviedol v ich záhlaviach

nesprávnu adresu navrhovateľa a nesprávne označil právneho zástupcu odporcu. Na základe uvedených pochybení boli uvedené uznesenia doručované subjektu, ktorý nebol právnym zástupcom odporcu, muselo byť vypracované opravné uznesenie a uvedené uznesenia z 11. mája 2016 opätovne doručované odporcovi.

Nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že sa svojimi žiadosťami z 19. februára 2015, 25. apríla 2016 a 13. júla 2016 domáhal informácie o dôvodoch nečinnosti okresného súdu a nariadenia pojednávania. K tomu ústavný súd uvádza, že je pravdou, že okresný súd bol nečinný od 22. januára 2015 do 22. decembra 2015, ako to už bolo uvedené, avšak po tomto období nečinnosti už okresný súd až na uvedený prípad nesprávnej a nesústredenej činnosti konal bez prietáhov, pričom sa vysporadúval s procesnými návrhmi sťažovateľa.

Vychádzajúc z týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 50 C 30/2012 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 50 C 30/2012 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená a nie je možné vylúčiť, že v dôsledku podaného odvolania sťažovateľa ako žalobcu nedôjde k zrušeniu uznesenia okresného súdu o zastavení konania.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 4 000 €, čo odôvodnil dĺžkou celého konania, spôsobenou nemajetkovou ujmom, neistotou ohľadom výsledku konania, úzkosťou a stresom s tým spojeným.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní 11 mesiacov a tiež prípad nesprávnej a nesústredenej činnosti okresného súdu, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľa, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy

1 000 € pre sťažovateľa za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa si uplatnila trovy konania, ktoré vyčíslila v celkovej sume 296,82 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Sťažovateľom uplatnená suma trov konania neprevyšuje sumu vypočítanú ústavným súdom, preto ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v požadovanej sume.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. februára 2017